

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: غلامعلی علیزاده، ۱۳۹۵

مراتب نفس از دیدگاه حاج ملاهادی سبزواری

حاج ملاهادی سبزواری، پس از بحث در حکمت طبیعی، به بحث درباره نفس، قوای نفس و مراتب کمال آن می‌پردازد. سه قسم نفس وجود دارد: نفس نباتی، نفس حیوانی، و نفس ناطقه، که این قسم اخیر هم شامل نفوس انسانی و هم شامل نفوس فلکیه می‌شود. نفس نباتی (یا نامیه) دارای سه قوه غاذیه، نامیه و مولده است؛ نفس حیوانی دارای پنج حس ظاهری و پنج حس باطنی و قوه حرکت است. در انسان همه این قوا به نهایت کمال خود می‌رسند، لکن برای نفس انسانی که حاجی از آن به نور اسپهبد تعبیر می‌کند، و خود از خانواده انوار علوی است، آنها فقط در حکم ابزار و وسیله اند.

کمال نفس از طریق سلوک مراتب عقل و در نهایت اتحاد یافتن با خداوند حاصل می‌شود. نفس ذاتا دارای دو قوه نظری و عملی است، که برای هر کدام چهار مرتبه از کمال وجود دارد. (مراتب کمال) عقل نظری عبارت است از: مرتبه عقل بالقوه (یا هیولانی) که در این مرتبه عقل عبارت است از صرف استعداد علم و ادراک؛ مرتبه عقل بالملکه که مرتبه تلبس نفس به بدیهیات (و آشنایی با امور غیر نظری) است؛ مرتبه عقل بالفعل که عبارت است از مرتبه وقوف بر نظریات بدون کمک حواس (و مراجعه مجدد به مقدمات)؛ و در نهایت مرتبه عقل بالمستفاد است که مرتبه مشاهده مستقیم معقولات (و ارتباط با عقل فعال) است.

عقل عملی نیز دارای چهار مرتبه است: تجلیه، که عبارت است از امتثال دستورهای الهی که از طریق پیامبر تشریع شده است؛ تخلیه، که عبارت از تهذیب نفس از ملکات رذیله است؛ تحلیه، که عبارت از آراستن نفس است به ملکات روحانی؛ و سرانجام فنا، که خود دارای سه مرتبه است: فنا در فعل حق، فنا در صفات حق، و آخر الامر فنا در ذات (وجود) حق.

کلیدواژه‌ها: کلید واژگان: نفس، مراتب نفس، قوای نفس، کمال نفس.

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۲۰۴۱۰۹۳۲۰۰۶

تاریخ دفاع: ۱۳۹۵/۱۱/۲۶

رشته‌ی تحصیلی: فلسفه و حکمت اسلامی

دانشکده: علوم انسانی

استاد راهنما: دکتر حسین بهروان

M.A. Thesis:

The views expressed confidence Hadi sabzevari

Abstract:

Haji Hadi Sabzavari After discussing the natural wisdom To discuss self It pays soul faculties and levels of perfection There are three types of breath

Vegetative soul, animal soul, and rational soul The latter include human population As well as the population becomes Flkyh. Nbatyh breath (or GP) has three branches Ghazyh, GP and productiv Animal soul has five external senses

And the five senses inward and power moves In humans, all of these forces To finally reach their fullest But for the human soul Haji it interprets the light Espahbod And her family Alawite lights They are just an instrument. Perfection of the soul through the conduct of intellect And finally union with God is achieved Find. Self essentially has two branches of theoretical and practical There are four stages of perfection for each(Perfection) is the theoretical reason The potential level of intellect) or Hyvlany (at this time

Regardless of the reason, talent and perception, Level of intellect, soul Tlbs Balmkh the order axioms(And familiarity with the non-theoretical) is; Actual level of intellect That is, the level of awar eness on ideas Without the help of the senses (and repeated visits to the premises); And the level of intellect is Balmstfad The level of direct observation intelligible(And connected with the active intellect) is.

Practical wisdom is also four times Tjlyh, that is, Of obedience to God's commands through the prophet legislation is The ev acuation, which consists of self-purification is the vice habits ; Dischargin g, which adorn the soul is the spiritual habits And finally annihilation, whi ch is three times Fana in right action, annihilation in the divine attributes And finally boiled down the essence mortals (there) right key words : Breath, Far-esteem.